

Hárání, krytí, březost a porod

EURASIER Klub o.s.

HÁRÁNÍ

To kdy začne hárat fena je velice individuální a záleží na každé fence, jak je přizpůsobena a vyspělá. Obecně se dá říci, že takový průměr je od 7 do 9 měsíce, ale výjimka není ani, když fena začne poprvé hárat třeba ve 12 či 13 měsících.

To že poznáte, že fenka začne hárat je její častější olizování, nebo když máte psa, tak pes k ní častěji čuchá, nebo líže její moč. Pes však může poznat to, že fena začne hárat, až měsíc před jejím skutečným háráním.

V počátku se objeví hnědavý výtok a později pak krvavý. Feny jsou opravdu čistotné a snaží se po sobě vše uklidit. Změní se i chování feny, může být mazlivější, také může ztratit chuť k jídlu, vše je normální, není to nemoc. Hárání trvá přibližně 3 týdny. V tuto celou dobu je dobré na fenku dávat pozor a nenechávat jí bez dozoru a raději při vycházkách chodit na vodítku. Jinak denní režim nemusíte nijak omezovat. Fena nesmí na výstavy a raději se vyhýbejte místům velké koncentrace psů. Tak, jak bude hárání vrcholit bude se zvětšovat i přezka feny. Po hárání se zase zmenší do normálu.

KRYTÍ

Před krytím je dobré fenu odčervit.! Opět velmi individuální u každé feny. Udává se průměr, že fena je nejlépe ke krytí okolo 9 – 15 dne. Může se však stát, že stejná fena bude mít hárání od hárání jiný termín ovulace, tj. jiný den ke krytí. Mám vlastní zkušenost, že fenu jsem kryla 13 a 15 den ale další hárání již 10 den a vždy z toho byla štěňata. Pokud nemáte doma krycího psa, který většinou pozná den, který je opravdu dobrý na krytí, když je fena v začátku, tak nechce krýt, ale zase na druhou stranu i po ovulaci bude ochoten krýt a již by z toho nemuseli být štěňata. Je tedy dobré, když si nejste jistí, tak dojít k veterináři, aby feně odebral krev a dal jí vyšetřit na progesteron. Optimální hladina je mezi 5 -7 , ale opět jsou případy u mě tomu tak bylo, že u progesteronu čísla 15 byla fena nakryta a pak porodila štěňata, ale to jsou většinou výjimky.

Změní se i chování feny. Fena začíná vyhledávat psy, začíná se jim nastavovat a pokud jí škrábáte na hřbetě u kořene ocasu, seká s ocasem ze strany na stranu. Ale opět existují feny, které se takto chovají od počátku říje a ne v době ovulace.

Je pak dobré, když si myslíte, že je ten správný den zajet za psem, já však mohu i se svým psem přijet za fenou, pro fenu je to méně stresující (náklady na dopravu psa k feně pak hradí majitel feny). Na druhé straně to většinou jiní chovatelé nedělají, protože dost psů nekryje, když je v cizím prostředí.

V případě, že pes skočí-nakryje fenu, dojde pak k jejich svázání. Doba může být opět různá od několika málo minut až např. půl hodiny nebo i déle, ale to jsou většinou výjimky. Jsou případy, kdy ke svázání nedojde a také se narodí štěňata. Většinou se dá říci, že je to 7-15 minut. Je vždy dobré pokud pes kryje poprvé, tak aby měl k tomu hodnou fenu, která je ochotna se pářit. Kdyby měl nějakou agresivní, nemusel by chtít pak krýt a mohlo by to být i později, že by nekryl problémové feny. V případě, že fena není svolná ke krytí a vrčí na psa, je dobré a já to vždy vyžaduji jí dát košík, aby nedošlo

k pokousání psa. Pak také může nastat případ, že u krytí musí asistovat lidé a držet či nazvedávat fenu, která nechce stát a sedá si.

Po svázání, chvíli nechat psa na hřbetě feny a po chvílce mu pomoci s jeho otočením tak, aby byli zadky k sobě. Pes většinou stojí bez problémů, ale nyní může nastat problém s fenou. Je mnoho fen, které nechtějí stát, snaží se lehat či utéci, či začnou hlučně, ale opravdu hlučně naříkat. Je to přirozené nebojte se, že feně se něco děje. Proto se vždy musí fena držet, aby se nemohla hýbat a nemohla tak ublížit svázanému psu nebo, aby nedošlo k násilnému vytržení penisu psa. Fena také po chvílce začne nasávat semeno, to poznáte tak, že začne stahovat boky a většinou u toho heká. Jakmile fena uvolní psa, je dobré jí dát na stranu od psa a toho nechat se pořádně očistit.

Také mám dobré zkušenosti s tím, že s fenou ještě chvíli chodím, tak aby celkem spojení a chození trvalo cca 30 minut. Hlavně je důležité nenechat fenu vymočit a to aspoň hodinu, čím déle tím lépe. Za dva dny pak můžete krytí zopakovat, má na to majitel feny nárok. Je to taková jistota, že se opravdu trefíte do správného dne. Jsou však někteří psi, kteří již fenu nepřekryjí. Mám zkušenosti, že většinou štěňata byla vždy z prvního krytí. Pokud fena není svolná ke krytí a je agresivní, či se bojí, je dobré ji dále již nestresovat a krýt jen jednou.

Pokud jste někde daleko nebo k vám přijel pes, můžete např. krýt ráno a pak např. za 8 hodin znova. Vždy počet štěňat kolik se narodí, záleží na feně, kolik uvolní vajíček. Ne na psu, jak si mnozí majitelé fen myslí. Pes však pochopitelně musí mít pohyblivá sperma, aby došlo k oplození. Opět mám případy, že byli u mě zájemci, kteří kryli jen jednou a bylo 9 či 8 štěňat nebo byl ten samý pes u feny a narodilo se jen 5 štěňat a to kryl dokonce 2x nebo 3x po dvou dnech.

Dále pokud by se vyskytly nějaké nemoci u štěňat, vždy je to 50:50 a nemůže se obviňovat jen pes nebo jen i fena. Záleží pochopitelně na genech, jak se nakombinují a může se stát, že po nakrytí stejných jedinců, když se něco vyskytlo pak se při dalším krytí nemusí nic vyskytnout nebo naopak.

Vždy je dobré jakmile fena začne hárat a plánujete krytí, ihned zavolat majiteli krycího psa a upozornit jej na dobu, kdy asi by jste měli krýt, aby si na vás udělal čas. Také je dobré se domluvit dopředu na všech podmínkách krytí a trvat na písemné dohodě. Co se týká smlouvy na krytí, je vždy dobré udělat písemnou smlouvu. Cenu za krytí si určuje majitel psa a může být buď za každé narozené štěně určitá částka nebo za akt krytí. V případě, platby při uskutečněném krytí je dobré, aby bylo ve smlouvě poznamenáno, že v případě, že fena nezabřezne nebo se narodí mrtvá štěňata bude krytí nové a to již bez úhrady. Hlavně je důležité prostudovat smlouvu dopředu v případě, že pojedete na krytí za hranice. V zahraničí se v 90% berou peníze za akt krytí. V případě zahraničního krytí musíte mít dopředu odsouhlaseného krycího psa s poradcem chovu, dále je nutné doložit kopii průkazu původu se zaznamenáním údaje, že pes je chovný! Dále je nutné si ověřit zda chovatel je členem nějakého klubu či organizace FCI. Ve světě je i druhá organizace tzv. UCI tato nespadá pod FCI a v případě, že aby jste nakryli nějakým psem z této organizace, tak by pak vašem štěňatům nebyl vystaven průkaz původu a měli by jste tedy bezpapírová štěňata.

BŘEZOST

Po úspěšném nakrytí feny může, ale také nemusí být fena březí. Mluvme zatím o úspěšné březosti. Fena je březí 2 měsíce. V první polovině březosti na ní většinou nic není vidět. Mnoho fen se však třeba týden po nakrytí změní svých chování. Mohou být mazlivější, unavenější nebo chodit jako slimáci, mohou více žrát nebo naopak zase

nemít chuť k jídlu, také jsou případy, kdy zvracely. U jiných fen zase, že jsou březí v první polovině březosti vůbec nepoznáte, chovají se zcela normálně.

V první polovině březosti fenu nijak fyzicky nemusíte omezovat, ale také ji nějak zbytečně nestresovat. Krmení je zcela normální, tak jak jste byli zvyklí. Můžete v této době 28 – 30 den od prvního nakrytí jít k veterináři na ultrazvuk, který vám buď potvrdí či vyvrátí březost. Nedoporučuji však u fen, které mají strach z veterináře, mohlo by to být pro ni stresující a pak by mohl nastat případ, že veterinář vám potvrdí březost i vám ukáže plody, ale nakonec k porodu vůbec nemusí dojít, protože fena poté všechny plody z důvodu stresu vstřebá. (již se mi to také stalo). Fenu již neodčervujte!

V druhé polovině březosti většinou již začínáte vidět zvětšující se břicho, zvětšování struků. Fena se více stará o sebe a dává více na sebe pozor, ale opět jsou feny hyperaktivky, proto je nutné takovým fenám omezit pohyb, hlavně ne žádné honění či skoky. Fena k blížícím se termínem porodu může i méně žrát, protože jí tlačí plody, proto je důležité ve druhé polovině březosti začít krmit fenu krmivem pro štěňata nebo březí a kojící feny. Dávku je také dobré dávat 2x denně, aby neměla tak zatížen zažívací systém. Více se s fenou mazlete, aby byla v pohodě. Hlavně žádné stresy a dlouhé cesty.

V druhé polovině březosti asi tak 14 dní před očekávaným termínem porodu začínají vypadávat chlupy okolo bradavek, jsou však feny, u kterých srst nevypadá (Agi u eurasierů). Je dobré fenu tak týden před předpokládaným porodem zvykat na místo kde chcete, aby rodila.

FALEŠNÁ BŘEZOST

Fena může také mít falešnou březost. Tj. chová se jako kdyby byla březí, dokonce se jí v druhé polovině březosti zvětšují struky, ze kterých může téci i méko a také i floustne. K porodu však Kontakt: www.eurasier.cz, umipro@volny.cz Stránka 44 nedojde, ale fena se bude chovat jako kdyby porodila. Bude si dávat do pelíšku hračky jako, že jsou to její štěňata. Proto vše dát pryč nic jí nenechat a co nejvíce fenu zaměstnat, tj.-vycházky, sport. Vše by se pak mělo obrátit do normálu. Fena může mít falešnou březost po krytí, ale i jen po hárání aniž by byla nakryta.!

VSTŘEBÁNÍ PLODU

po nakrytí fena zabřezne, vše probíhá normálně do poloviny březosti jako u skutečné březí feny. Po druhé polovině březosti někdy tak kolem 30 – 40 dne dojde však k tomu, že fena v sobě veškeré nebo některé plody vstřebá, tj. rozloží. Vy nic nevidíte, fena nemá výtok ani se nijak zvlášť nechová. Dochází k tomu v případě, že fena je ve stresu nebo ve špatném zdravotním nebo rozpozná u plodů nějaké závažné vady nebo také tuto věc může způsobit Herpes vir. Proto velmi pozor na období mezi 28 – 45 den. Fena musí být v naprosté pohodě, vyvarujte se styku s více psy či nemocnými lidmi.

HERPES VIR – je to závažné onemocnění, někdo je jen přenašeč a u někoho se projeví. Většinou umírají štěňata před narozením nebo těsně po porodu do 3 dne. Lze proti tomuto očkovat – vakcína Herpes je značně drahá, ale účinná. Je nutné naočkovat fenu když začne hárat nebo když to nestihnete tak 10 dní po prvním krytí a pak ještě jednu vakcínu tak 14 dní před porodem. Některý veterinář říká, že by se to mělo opakovat každé krytí, někdo říká, že imunita vydrží, až 3 roky.

POROD a šestinedělí

Je dobré mít fenu neustále na očích již takový 58 den od prvního nakrytí. Optimální den porodu je mezi 58 až 64 dnem. Vždy počítejte od prvního termínu nakrytí. Přibližnou dobu porodu lze vysledovat, když měříte feně v konečnicku teplotu, normální teplota je 38 – 39 stupňů. V případě, že teplota poklesne pod 37 stupňů, tak asi tak do 12 hodin by měl nastat porod. Je však dobré měřit teplotu aspoň 3x denně a ve stejných časových rozestupech, protože nízká teplota trvá jen chvíli a pak opět stoupá do normálu v době porodu. Fena se častěji začíná olizovat, častěji se otáčí dozadu a také začíná hrabat. Začíná být neklidná, chce častěji chodit ven se vyvenčit. Může také vytéct nebo začít kapat plodová voda. V případě, že vyteče měla by být čirá a pak do 30 minut, až nejdéle do hodiny by měl nastat porod. V případě, že vyteklá voda je zelená nebo krvavá a zápáchá je něco v nepořádku a pokud fena do 30 minut nezačne rodit je nutné ihned vyhledat lékaře.

U feny také začnou stahy, napřed po delších intervalech a pak se postupně zkracují, jsou však feny, které stahy začnou mít, až když začnou rodit. V případě, že vidíte, že fena má stahy a stále více jak 30 minut se nic neděje, je opět dobré zavolat veterináře. Může totiž ve feně být mrtvé, či zaseknuté štěně, které brání cestě dalším štěňatům, která již mohou být v pořádku.

Je opravdu dobré být po celou dobu porodu u feny a vše sledovat. Já osobně když fena vytlačí plod tak buď protrhnu blánu, nebo to udělá fena a štěně odeberám. Sama přestřihávám pupeční šňůru, aby náhodou fena nepoškodila pupík, mohla by nešetrně škubnout a došlo by k vnitřnímu zranění. Pupík podvážu a nechám tak 1 – 1,5cm, štěně trochu oťru, vyřů mu pusinku a zvážím a poté ho dám feně k olízání.

Někdy v případě, že štěně jde zadní polohou, tj. nohama zadníma napřed, může být trochu přidušené a je dobré ho trochu více masírovat a trochu zatřást hlavičkou dolů. Některé feny také při každém tlačení vyjeknou, jiné jsou zase naprosto v tichu.

Feny mohou rodit v leže, v sedě nebo dokonce ve stoje. Přestávky mezi porozením dalších štěňat jsou zase velmi individuální. Jsou feny, které rodí rychle a bez problémů a jsou feny, které mají např. přestávky hodinu a někdy i více, již jsem měla i 5 hodin přestávku mezi porodem štěňat. Pokud je fena v klidu a pokud nevyteče plodová voda, tak je vše v pořádku. Je vždy dobré, když fena opět začne rodit, tak narozená štěňata dát stranou, aby je např. nezalehla nebo na ně nerodila. Vždy přikládejte ihned po olízání fenou štěně ke strukům, aby začalo pít.

Ve vrhu můžete mít různě velká štěňata, pak je dobré, aby jste kontrolovali, jak pijí a třeba ti co jsou slabší dávali k těm lepším strukům, protože ti silnější je odstrkují. To zda fena již skončila s porodem se dá poznat pohmatem na břicho, pokud je měkké a nenajdete tam již žádnou bouli, měl by být konec. Fena se také uklidní, začne spát a také se jde vyvenčit. Začne pít a přijímat potravu.

Jsou zase opět některé feny, které po porodu několik dní odmítají jíst. To je špatné, vždy musíte najít nějakou cestu, aby se fena dost najedla, jinak se jí nebude tvořit pořádně mléko. Musí také dostatečně pít. Placenty můžete některé sebrat nebo ponechat feně jako potravu. Může mít však pak několik dní průjem pokud sežere všechny placenty. Také dávejte pozor, zda vyjdou všechny, protože by se mohlo stát, že některá zůstane uvnitř a pak se musí dát injekce na povzbuzení sevření dělohy, aby je vypudila.

Teplotu místnosti udržujte okolo 25 stupňů, hlavně by bylo dobré co největší teplo od spodu. Tato teplota je dobrá prvních 14 dní. Feně bude velké teplo, ale bude to prospívat štěňátkům. To, že je štěňátkům teplo poznáte tak, že neleží nahromadě, ale vedle sebe nebo od sebe. To, že jim je zima tak to se choulí na sobě. Feně dávejte jídlo aspoň 3x denně a vodu by měla mít stále k dispozici. Granule jí dávejte zase jen pro březí a kojící feny nebo štěněcí, musí mít velké množství proteinů a tuků.

Také by měla častěji chodit ven na vyvenčení. Ale jen vyvenčit a zpátky. Od pátého dne můžete udělat krátkou vycházku, ale pozor kam jdete, rozhodně ne tam kde je koncentrace psů a lidí. V případě, že by se fena začala po porodu nějak třást nebo špatně chodit, může dojít o odvápnění a pak musí dát veterinář injekci. Nejméně 4 týdny se bude fena neustále zevnitř čistit. Proto je dobré jí zadní část těla omývat. Je také dobré neustále měnit podložku pod štěňaty, aby ležela v suchém. Fena neustále uklízí po štěňátek, jak moč, tak i trus a to dělá do doby než začnou štěňata jíst i normální stravu ne jen mateřské mléko.

Je to zcela normální věc. Štěňata se rodí slepá a začínají otevírat oči okolo 12 dne. Hlavně oči neotevírejte násilím. Pokud má fena dostatek mléka, štěňata přibývají na váze, můžete začít s příkrmováním štěňat, až od 4 týdne, ale pokud vidíte, že fena moc mléka nemá, můžete příkrmovat štěňata již od 3 týdne. Začnete piškotkami rozmačkanýma v mléce (můžete použít krabicové- nemusí se kupovat štěněcí). Pak za dva dny přidáte trošičku granulí (používám Gilpa puppy- ty jsou úplně malé) a ještě vše rozmixuji. Postupně od 4 týdne již granule nemixuji a dávám celé. Zalít ale málo – spíše zvlhčit mlékem nebo můžete vařit nějaké maso, či hovězí polévku. Přidávat můžete i kolínka, rýži, pacholík, tvaroh, vajíčko, vařenou zeleninu. Ale vždy 80% musí tvořit granule.

Krmení dávám 3x denně ne více, jak se píše v knihách např. 5x denně, mám vyzkoušeno, že štěňata pak vše sežerou a nešfourají se v tom. Napřed opět nějaké hrstičky, pak přecházíte na několik odměrek, musíte vysledovat. Od 6 týdne fenu postupně odstavujete tj., že jí dáváte stranou a ke štěňatům jí pouštíte 3x denně, postupně dále omezujete tak, aby v 8 týdnu věku, byla štěňata zvyklá jen již na granule a ne na mateřské mléko.

Je to dobré také pro fenu, aby se jí postupně zatahovaly struky. Dá se říci, že od 6 týdne štěňátka žerou tak $\frac{3}{4}$ až 1 odměrku na každé štěně za den. V případě, že vám nastane problém s malým štěnětem a vidíte, že špatně přibývá, můžete ho příkrmovat štěněcím mlékem, dostanete u každého veterináře a od 3 dne mám výborně vyzkoušené, že mohu dát místo mléka bobík či pacholík či lipánek. Dávám na malou lžičku přímo do tlamičky. Štěňatům to velmi chutná.

Pak je dobré toto štěně vážit vždy před krmením a po krmení. Také je důležité vážit vždy štěňata každý den, aby jste viděli jak přibývají. Říká se, že většinou 2. den po porodu by mělo být štěně zpátky na své porodní váze. 5. den po porodu by mělo přibrat přibližně půlku a 10-12 den po porodu by mělo váhu zdvojnásobit.

Je to však velice individuální a máte vrh, kde vám to vychází, pak budete mít druhý vrh té samé feny a bude vše úplně jinak. Zlaté pravidlo je, pokud vidíte, že štěňata přibývají a jsou zticha, nekňourají, je vše v pořádku.

Důležité je také dávat pozor na fenu jak se stará o štěňata, protože dost často 2-3 den po porodu může dojít k zalehnutí nějakého štěněte. To je hlavně u fen, které jsou takové hromotlučky a moc nedávají pozor kam si lehají.

Pokud štěňata zdárně překonají prvních 14 dní svého života, pak by je již nic závažného nemělo potkat. Štěňatům můžete také již dávat vodu, jak je začnete přikrmovat, ale vždy je dobré jim dát napít a pak tuto vodu odebrat, v žádném případě ji nechávat na noc. Od 4 týdne je-li teplé počasí je můžete již umístit ven, ale pozor, aby neprochladla a hlavně v noci je zavírat do místnosti, aby náhodou nezmqkli či se jim něco nestalo.

V zimě je to složitější, ale tak od 5 týdne je můžete pouštět na malé skotačení venku. Opět pozor v případě, že prší či sněží – nenechte je venku. Štěňata odčervujte již od 2 týdne věku – je dobrá pasta, pak ve 4 týdnů to již můžete asi ¼ tablety, pak v 6 a 8 týdnů věku, opět tableta dle váhy štěněte. 1 tableta je na 10 kg. Spolu se štěňaty odčervujte, ale i matku. Štěňátka začnou být rychle čistotná a pokud jim dáte na místo, kde vidíte, že chodí se venčit nějakou podložku (já dávám gumové matrace, které pak peru) budete mít ulehčenou práci při úklidu. Tak abych štěňátka poznala, označuji si je ihned po narození různou barvou bavlnky. Bavlnku přiměřeně utáhněte tak na vůli prstu a každý den kontrolujte.

